

אניני מתיקה

מלוקט מספר

'מתיקות התורה'

מוסד השכל ולקח טוב ואמרות חיוזק הגלמדים מתוך פרשיות התורה מלוקטים מפי סופרים וספרים בכתבם וכלשונם

פרשת שופטים - גליון לט

לב איך להתנהג בהוצאות ביתם להרחיק דברים המותרים, ורבים חללים הפילה הנהגה הרעה הזו, שמביאה את האדם לבסוף על ידי זה לידי גזל וחמס וגם לחרפה וכלימה, והרבה סיבות יש שגורמים להנהגה רעה הזו, והסיבה הגדולה שבכולן הוא על ידי הנשים שדעתן קלות ואינן רואות הנולד, ואשרי למי שיאמץ לבבו ולא ישגיח לפיתויים, וינהל הוצאות ביתו בחשבון כפי ערך הרווחתו ולא יותר, ועיין בקונטרס שפת תמים פרק ה' מה שכתבנו בזה.

משנה ברורה, ביאור הלכה, סימן תקכט, סעיף א

להיזהר מלעשות יציאה מרובה, שלא יוסיפו לו אלא מה שפסקו לו

וְכִסְּף וְזָהָב לֹא יִרְכֹּה לוֹ מֵאֹד (יז, יז). ואל יצמצם בהוצאת יום טוב, אבל בשאר הימים צריך כל אדם לצמצם בהוצאותיו (טור). ומקורו מהא דאיתא בגמרא (ביצה טו, א) 'מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה וכו'', ופירש רש"י, ליזהר מלעשות יציאה מרובה, שלא יוסיפו לו אלא מה שפסקו לו, עד כאן לשונו, וזהו תוכחת מרובה על זמננו, שבעונותינו הרבים הרבה אנשים עוברין על זה, ולא ישימו

עובדות וסיפורי צדיקים

הלוואי היו אנשים בזמנינו שמחים בפורים, כמו שעניי הדור הקודם היו מאושרים בימי בין המצרים וְכִסְּף וְזָהָב לֹא יִרְכֹּה לוֹ מֵאֹד (יז, יז). בדור הקודם היו יהודים, אביונים ודלים, שקבלו עניותם בעליזות והיו מכנים את מצבם, 'א ליסטיגער דלות', [דלות ועניות מלאה בשמחה] כל אימת שהביטו עליהם, ראו את שמחתם ואושרם על שאין חסר להם מאומה, הלוואי היו אנשים בזמנינו שמחים בפורים, כמו שהם היו מאושרים בימי בין המצרים, תמיד היו מלאי שבת והודיה להשי"ת, שטובו הגדול לא חסר להם מזון ותמיד היה להם לחם לשובע, ליותר מזה לא נזקקו ולא שאפו.

שפע חיים, דרשות חומש רש"י, שנת תשמ"ג, כי תצא, עמוד תצב

שם עולם אתן להם

לזכר ולעילוי נשמת חמותי האשה החשובה רודפת צדקה וחסד,

מרת בילא וואקס ע"ה בת הרב ר' אברהם בנימין ביינוש זצ"ל

נלב"ע ביום כ"ח מנחם אב תש"פ לפ"ק

נר נשמתה בוודאי יאיר לדורות הישרים והמבורכים שהשאירה אחריה

ולע"נ גיסי היקר, להבלח"א, איש האשכולות, איש החסד

הרה"ח מוה"ר אברהם יוסף יוסקא בן הרה"ח מוה"ר נתנאל צבי וואקס ז"ל

נלב"ע ביום ח' אלול תשפ"ב לפ"ק

מי שלא מוציא פרוטה יותר ממה שביכולתו, הוא חי במנוחת ושלות הנפש, ומחתן את צאצאיו בכבוד
וְכִסֵּף וְזָהָב לֹא יִרְכֹּה 19 מָאָד (יז, יז).

מכיר אנכי אברכים רבים, בשעתם יתומים פליטים שהגיעו ממחנות העבודה והמות, שגדלו והתחנכו אצלנו והקימו ב"ה משפחות מפוארות, והם 'מסודרים' בחייהם, וכוונתי שיש להם 'סדר החיים' בניהול ביתם, כי הם לא הוציאו לעולם פרוטה יותר ממה שהיה ביכלתם ובהישג ידם, הם זכו ב"ה להשיא את צאצאיהם, שמונה, עשרה, ואף שנים עשר ילדים.

ואם תשאל אותם מהיכן היה להם לשלם את ההוצאות לא ידעו לענות, אך בדבר אחד הם בטוחים, שבעניני ממון היו ישרים ונאמנים (קארעק"ט), הם לוו אמנם מעות כאשר נזקקו לכך, אך בחשבון, וכאשר העריכו מראש שלא יצליחו להחזיר לא לקחו הלוואה, ההלכה של 'פריעת בעל חוב מצוה' היתה לדידם לא בגדר מליצה נאה בלבד, אלא קיימו אותה בפשטות בחיי היום יום שלהם, לפרוע את החוב בזמנו, מתוך ידיעה והכרה שאי פריעת חוב מכלילה

אותם בגדר 'גנב', והודות לכך הם חיים את חייהם במנוחת ושלות הנפש למרות שאינם משופעים בעושר, אותם אברכים מופיעים גם לשיעורי התורה בשעה המדויקת, כי מי שהוא בעל חוב ומוחו טרור כל העת בדאגה היכן להשיג עוד הלוואה ואיך לשלם את ההלוואה הקודמת, אינו מסוגל כלל להתרכז בדף גמרא.

דברי אלקים חיים [לבעל ישועות משה] חלק ד, עמוד קצו

לצמצם תענוגי הגוף שמקלקל את האדם ומשחית את מדותיו

לְבִלְתִּי רוּם לְכַבֵּד מֵאֲחֵיו (יז, כ). והנה במדינתנו מרוב הברכה שנתן השי"ת יש רצון ותאוה גדולה להנאות עוה"ז בכל התענוגים שקורין לזה (גאר טיים), שגם זה דבר המקלקל את האדם מאד, שמרגיל את יצרו להתאות לדברים שאין צורך בהם, ומשחית את מדותיו עד שנהפך לחיה רעה, ומתחילה מבקש לתאותיו איזה דבר היתר מדומה וכשאי אפשר לא ימנע אף באיסור, עד שלהצדיק מעשיו נעשה גם לכופר ח"ו, וכמאמרם (סנהדרין

עובדות וסיפורי צדיקים

כשביקשו ממנו שידחה את זמן עריכת השלחן, ענה ואמר, כבר רעבתי ואינני יכול לחכות עוד
תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ (יה, יג). סיפר לי אבי מורי ז"ל ממה שראו עיניו באותו מעמד, כי הנה ידוע שהרה"ק ר' אברהם שלום מסטראפקוב זי"ע היה נוהג לצום ולהתענות משבת לשבת, אחר תפילת ליל שב"ק קודם עריכת השלחן ביקשו ממנו כמה ממקורביו שידחה את מועד עריכת השלחן, מאחר ועיר גדולה היא, ועד שיתאספו החסידים לאחר שסיימו הם סעודותיהם בביתם יקח זמן מה, אולם הוא כיוון שרצה לשבור את תעניתו, ענה ואמר בפשטות ובענוות חן **כבר רעבתי ואינני יכול לחכות עוד**, וגם מכאן נראה איך שהיתה מדת האמת נר לרגליו, שלא חיפש אמתלאות שונות כדי לתרץ את רצונו על הקדמת עריכת השלחן, אלא פיו ולבו שווין היו תמיד.

מפי ספרים וסופרים, אבות, פרק א, עמוד רד

קפץ על השולחן וצעק, וכי פלפלין אנו אוהבין, הלא את השי"ת אנו אוהבין

לְאֹהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ (יט, ט). פעם אחת התאכסן הרה"ק ר' ברוך ממעזבוז זי"ע בקרעטשמע [אכסניא] אחת, וציוה לבעל הקרעטשמע שאל יתן להכנס אליו לאף אחד, ועבר שם הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, ורצה להכנס לרבי ברוך, ואמר לו בעל הבית, כי הרבי צוה אותו שלא יתן להכנס לאף אחד, ואמר לו הבארדיטשובער שקר לו מאוד ושיתן לו להכנס, ונכנס הבעל הבית ושאל את הרבי ר' ברוך, ואמר לו שיגיד לו שיסע לדרכו, סיועט איהם גאר ניט שאטין (הקור לא זיך לו מאומה), לבסוף אמר הבארדיטשובער לבעל הבית שיגיד לו לר' ברוך כי הוא יודע מדוע הוא איננו נותן לו להכנס, והוא מבטיח לו שיתנהג כשורה.

אהבה מקלקלת השורה

ונכנסם ואכלו יחד, באמצע הסעודה שאל בעל הבית את הרה"ק מבארדיטשוב אם הוא אוהב פעפער [תבלין של פלפלין], וצעק הבארדיטשובער: פעפער האבין מיר ליב [בתמיה] דעם רבונו של עולם האבן מיר ליב, [וכי פלפלין אנו אוהבין, הלא את השי"ת אנו אוהבין] וקפץ על השולחן, וצעק פעפער וכו', והפיל את כל הכלים וליכלך המלבושים, אחר כך אמר לו רבי ברוך לבעל הבית, איך האב דיר גיזאגט דו זאלסט אים ניט אריינלאזן, [הרי הזהרתך לבל תכניסנו].

מאמר מרדכי, עמוד קט, אות לא; סיפורי מרן הרמ"ח, עמוד קיט, אות ב

סג, ב) לא עבדו ישראל ע"ז אלא להתיר עריות, והתורה הקפידה מאד על כך בעיקר בחינוך הילדים, כדחזינן מדין בן סורר שעל ריבוי תאוה דהיתר חייבתן תורה, משום שזה יביא אותו לבסוף להיות ליסטים ורוצח (שם עב, א), וגם כופר בכל התורה וגם על זה צריכים המורים להשגיח וללמד להתלמידים איך להתנהג ולדבר עמהם בגנות בעלי התאוה, ובשבח הנאה ממעשים טובים שהוא הנאה עולמית שמשבחים אותו בזה, וכדומה בהרבה דברים נכונים שמשפיעים עליהם.

ואיתא ברש"י על ואכלתם לחמכם לשובע (ויקרא כו, ה) אוכל קימעא והוא מתברך במעיו, שלכאורה תמוה לאיזה צורך הוא ברכה זו, דהא נאמר לעיל מזה שהברכה תהיה מרובה שהארץ תתן יכולה והעץ יתן פרי, ודיש ישיג את בציר ובציר את זרע, ואחר זה נאמר ואכלתם ישן נושן ומפני חדש תוציאו, וא"כ הרי יש להם הרבה מה לאכול ויהיה להם שובע אף כשיצטרכו לאכול

הרבה, אבל הוא שהאדם השלם אף שיש ברכה מרובה ושפע רב יודע לצמצם תאוותיו להנאות הגוף רק למה שיש לו צורך בהם, והשפע ברכה שנתן השי"ת יודע שאינו כדי שיוכל להיות בעל תאוה וזולל וסובא, אלא כדי שישגי בקלות מה שצריך לבריאות הגוף, וגם להנאות שיש צורך בהם לפעמים לראות חסדי השי"ת, ולימי העונג והשמחה כשבתות וימים טובים ושמחות של מצוה. ולכן נתן השי"ת גם ברכה זו שלא יצטרך האדם השלם לעסוק הרבה באכילתו ושתייתו אלא שגם בקימעא שיאכל יתברך ויהיה שבע וטוב לו, והוא להורות שגם כשנותן הקב"ה במדינה ברכה מרובה ועשירות גדולה לא יבא מזה לדון שרצון השי"ת שישתדל להשיג כל הנאות שיכול ע"י הברכה שנתן לו, אלא ידע דבכל עת ובכל מקום יהיה הנאותיו רק מתורה ומעשים טובים שיעשה שמזה יש הנאה בעוה"ז ובעוה"ב.

אגרות משה, יורה דעה, חלק ג, סימן עא, עמוד שכ

עובדות וסיפורי צדיקים

התבוננות בחלק הטוב

רומם את רוחם של בני הבית ביום שלא נמכרה ואפילו לא צלוחית אחת

בצעירותו של הגה"ח ר' זלמן בריזל זצ"ל, בעת אשר התפרנסה המשפחה בדוחק ובקושי ממכירת מאכלי החלב אשר יוצרו בבית, היה ר' זלמן יוצא מידי בוקר לסובב בין החניות למכור את התוצרת הביתית. והנה ביום אחד אירע אשר לא הצליח למכור את הסחורה, סבב בחנויות השונות כה וכה, אולם משום מה, באותו היום השיבוהו כולם ריקם, ולא השתכר מאומה. צעד ר' זלמן לביתו כשכל הסחורה בעגלתו, ובכיסו אין אפילו פרוטה לפורטה, הוא כבר שיער בדעתו את העגמת נפש הקשה שתהיה לבני הבית בראותם שכל עמלם ויגיעם היה לריק, הוגיע ר' זלמן את מוחו האיך לרומם את רוחם של בני הבית והנה הבריק הרעיון.

בהגיעו סמוך לבית הניח את הסחורה מאחוריו, נטל את המגבת (האנטעך) ועטף בה את זרועו כעין תחבושת, וכך ביד חבושה היטב, הקיש על הדלת. בני הבית שפתחו את הדלת נחרדו למראה עיניהם, אבוי מה קרה לידו של האבא, נחרדו כולם, 'אי אי' נאנח ר' זלמן קלות ושח בהתרגשות. הנה שם לא הרחק ישנה ירידה חדה מאד, בלכתי עם העגלה המליאה בבקבוקי החלב העשויים זכוית, הרי עלולים הבקבוקים להשמט תחתיהן ולהישבר לחתיכות חדים כתער, רגלי עשויות אז למעוד תחתיהן על החלב החלקלק ולבא לידי סכנה חלילה.

אוי וויי, אז מה אירע לך, נזעקו כולם, אכן, המשיך ר' זלמן כשהוא מעלה חיך על שפתיו, ובד בבד מפשיל את המגבת מעל ידו העטופה 'ראו חסד ה' עלי' שלא מעדתי היום ונותרתי בריא ושלם, לא דם ולא בית חולים, ברוך ה' הכל כשורה ויש לנו האפשרות להיות בבית עם הילדים. נו מילא, ומה בכך שלא נמכרה היום סחורה כלל וכלל, ואפילו לא צלוחית אחת ובכיסו אין אפילו לירה אחת. ודאי ודאי, מלמלו כולם נרגשות, ברוך השם שלא קרה דבר, הודו לה'. כך בחכמה ותבונה השכיל ר' זלמן להסיר כל עגמת נפש ורוגז, ולהכניס תמורתם שמחה והכרה בחסדי השי"ת על חיינו המסורים בידו ית' בכל עת בכל רגע.

הנהגות מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים

המרתנה

הטובה והיפה, החשובה והנחוצה,
הנחמדה והמתוקה

ביותר

לפרסים; לדורון דרשה לבר מצוה; לתשורת הוקרה למלמד;
לעידוד לתלמיד; להכרת הטוב לאב; להערכה לסב; לחיזוק לבן;
להערכה לשווער; ולשמח את החתן

בי לקח טוב נרתתי לכם